

N:o 27.

Ank. till Riksd. kansli den 4 april 1891, kl. 10 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.

Det lagstiftningsarbete på den industriella eganderättens område, som i vårt land allt sedan år 1877 fortgått, har, såsom bekant, hittills varit frukt i förordningen angående patent den 16 maj 1884, och lagen om skydd för varumärken den 5 juli samma år. Den samtidigt väckta frågan om skydd för industriella mönster och modeller väntar deremot fortfarande på sin lösning. De komiterade, som den 11 maj 1877 af Kongl. Maj:t tillsattes för att, bland annat, upprätta förslag till författning åsyftande att bereda verksamt skydd mot reproduktion af mönster och modeller, afgåfvö den 6 november 1878 underdånigt betänkande angående sådant skydd äfvensom förslag till författning i ämnet. Detta förslag afsåg skydd för dylika produkter utan inskränkning till någon viss industrigren, men emot antagandet af förslaget i denna dess allmängiltighet framställdes likväl af näringsidkare inom åtskilliga industrigrenar betänkligheter, vid hvilka så mycket afseende fästes, att förslaget fick förfalla, utom i hvad angick metallindustrien, derinom ett lifligt intresse för införande af mönsterskydd antogs hafva framträdt.

Inskränkt sålunda till att omfatta skydd för mönster och modeller inom metallindustrien, blef förslaget genom proposition den 28 januari 1887

förelagdt Riksdagen att deröfver afgifva yttrande, hvarjemte Kongl. Maj:t förklarade sig vilja efter emottagande af sådant yttrande företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om utfärdande af författning i ämnet förordna.

Lagutskottet, till hvars handläggning förslaget hänvisades, yttrade i sitt utlåtande (n:o 22), huru som utskottet funne förslaget vara grundadt på en rättvis och billig princip, hvars genomförande i en framtid väl finge anses i alla afseenden önskvärd. Då utskottet emellertid ansåg sig böra före ärendets pröfning söka förvissa sig derom, huruvida bland idkarne af metallindustrien förefunnes en allmän och något så när enhällig önskan att erhålla en lagstiftning i förslagets syfte, anmodade utskottet åtskillige Riksdagen tillhörande idkare af denna industri att infinna sig hos utskottet och meddela utskottet sina åsikter i ämnet. Hvad af flertalet bland desse industriidkare inför utskottet anfördes, fann utskottet icke egnadt att bibringa utskottet den uppfattning, att metallindustriens målsmän mera allmänt önskade en lagstiftningsåtgärd i öfverensstämmelse med förslaget; och då den förutsatta tillvaron af en dylik önskan varit anledning till förslagets framläggande, syntes tillräckliga skäl för dess antagande icke vara för handen, utan hemstälde utskottet, att förslaget icke måtte af Riksdagen antagas.

Till följd af Riksdagens upplösning blef emellertid detta utlåtande icke föremål för behandling inom kamrarne.

Vid innevarande riksdag har frågan åter bragts å bane och denna gång i sin ursprungliga omfattning. Ut i en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet öfverlemnad motion, n:o 24, föreslår nemligen herr *Adolf Aulin*, »att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för nästa Riksdag framlägga förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.»

Till stöd för sin ifrågavarande framställning anför motionären hufvudsakligen följande:

»Under det att nya uppfinningar af industriella alster och tillverkningssätt redan från detta århundrades början här i landet varit skyddade mot olofliga efterbildningar, och patentväsendets utveckling af lagstiftarne sedermera omfattats med ständigt stigande intresse, äro uppfinnarne på det konstindustriella området fortfarande fullständigt rättslösa, så att en hvar saklöst kan efterbilda deras mönster och modeller samt utan möda eller risk skörda frukterna af deras uppfinningsförmåga och arbete.

Detta förhållande är i hög grad ogynnsamt för den inhemska konstindustriens utveckling. Då mönsterritaren och modellören icke, såsom uppfinnaren, på det rent industriella området genom några åtgärder kan tillförsäkra sig ensam dispositionsrätt öfver frukterna af sitt arbete, saknar han äfven den sporre, som ensam kan drifva honom att eftersträfvä och vinna större fulländning i sitt yrke. Industriidkaren kan icke betala hans arbete hvad detta borde vara värdt, enär industriidkaren sjelf icke på något sätt kan hindra sina konkurrenter att gratis tillegna sig och eftergöra de mönster och modeller, han köpt. Det är därför under nuvarande förhållanden föga tacksamt att söka i den svenska industrien införa nya och originella mönster och modeller, och stora flertalet af våra industriidkare inskränker sig därför också till att arbeta efter utländska förebilder.

Helt annorlunda skulle utan tvifvel saken gestalta sig, om den, som förfärdigat ett nytt mönster eller en ny modell, under en viss tid egde att ensam använda densamma. Det premium, som denna uteslutande förfoganderätt tillförsäkrade uppfinnaren och hans rättsinnehafvare, skulle sporra såväl mönsterritarne som industriidkarne till sjelfständigt arbete på detta område och derigenom mäktigt verka till den inhemska konstindustriens höjande.

Detta har man också för länge sedan insett i utlandet. I England, Frankrike, Tyskland, Nordamerika m. fl. länder finnas sedan långt tillbaka lagar, som tillförsäkra uppfinnarne af konstindustriella mönster och modeller möjlighet att under viss tid vinna uteslutande rätt till dessas begagnande genom att mot erläggandet af vissa afgifter låta registrera dem hos vederbörande myndigheter, och om gagnet af denna anordning finnes inom dessa länder icke mer än en mening.

Öfvertygad att det här gäller icke blott en enkel gärd af rättvisa, utan ock en verklig lifsfråga för den svenska konstindustrien, har jag därför trott mig böra föreslå, att Riksdagen måtte genom sitt initiativ söka föra frågan framåt.

Det af regeringen år 1887 framlagda förslaget afsåg endast metallindustrien, hvars målsmän då särskildt petitionerade om införandet af skydd för mönster och modeller inom sin industri. Såsom af propositionen framgår, gafs åt förslaget en så inskränkt omfattning i syfte att på ett område, der stämningen uppenbarligen var gynsam för den ifrågasatta lagstiftningen, först pröfvä dess gagn, innan densamma utsträcktes äfven till andra industrigrenar. Huruvida det kan vara lämpligt och behöfligt att äfven nu förfara med samma försigtighet, vill jag tills vidare lemna oafgjordt. Mig

synes det otvifvelaktigt, att det för alla industrier skulle vara i hög grad önskvärdt att så snart som möjligt blifva delaktiga af detta skydd, som i utlandet länge visat sig vara af så stor nytta och der i så hög grad anlitas. I alla händelser torde endast regeringen vara i tillfälle att undersöka, huru härmed förhåller sig.

Till regeringen torde äfven böra öfverlemnas att uppgöra förslag till författning i ämnet, och torde detta så mycket lättare kunna ske, som en komité redan haft frågan under behandling samt ett fullständigt förslag till författning redan en gång blifvit af regeringen utarbetadt.»

Jemväl nu har utskottet ansett sig böra före frågans pröfning lemna de ledamöter inom Riksdagen, hvilka kunde antagas vara närmast intresserade af densammes lösning, tillfälle att uttala sina åsichter och önskningsar, hvadan utskottet inbjudit desse att infinna sig hos utskottet och yttra sig i anledning af förevarande motion. Denna utskottets inbjudning blef också med mycken beredvillighet efterkommen; och anser sig utskottet här böra i korthet redogöra för det väsentliga innehållet af hvad inför utskottet sålunda blifvit anfördt.

Å ena sidan hafva de, som yttrat sig emot förslaget, upprepat de många gånger förut uttalade betänkligheterna, att de svenske industriidkarne, på samma gång de genom förslagets antagande skulle vinna skydd för sina egna mönster och modeller, uteslötes från möjligheten att utan vederbörande rättsegares medgifvande tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriidkande länder i Europa, hvilket sistnämnda förhållande med nödvändighet följde af de internationella aftal på ifrågavarande område, som Kongl. Maj:t för vårt land ansett sig böra biträda. Vårtlands ännu outvecklade industri vore emellertid ännu i vidsträckt omfattning hänvisad till utlandet för anskaffande af nödiga mönster och modeller. Det skydd, förslaget afsåge att gifva, befarades vidare komma hufvudsakligen de utländske industriidkarne till godo, och härigenom skulle den redan nu bekymmersamma konkurrensen med utlandet ytterligare försvåras särskildt för de näringsidkare, hvilka saknade tillgångar att förskaffa sig egna mönster och modeller. Erfarenheten från utlandet visade äfven, att registreringen, för att förekomma efterapningar och sålunda förblifva fullt verksam i den åsyftade rigtningen, oupphörligt måste förnyas. På samma gång detta förhållande ofta nog läte registreringen kännas som en börda, låge häri jemväl i viss

mån förklaringen till den omständigheten, att de flesta länders skyddsregister uppvisade höga registreringsciffror, hvilken omständighet plägade åberopas såsom ett kraftigt bevis om den åsigt angående systemets gagnelighet, som i utlandet gjorde sig gällande. Det låge vidare i allmänhetens intresse att utan allt för stora uppoffringar kunna förskaffa sig industrialster af ifrågavarande slag, men detta berättigade intresse tillgodosåges illa genom det föreslagna skyddet, som nödvändigtvis måste fördyra den vara, der mönstret eller modellen användts. Slutligen betonades, att sedan den tid, då förarbetena till Kongl. Maj:ts år 1887 afgifna förslag i ämnet pågingo, förhållandena på det industriella området icke förändrats derhän, att ett skydd kunde sägas vara mer af behovet påkalladt nu än då, och vore det således bäst att frågan ännu finge hvila någon tid.

Till stöd för motionen har, å andra sidan, hufvudsakligen blifvit anfördt, att derest vårt folk ville med bibehållen ära deltaga i arbetet på den materiella odlingens område, finge det icke inskränka sig till att makligt efterhärma, hvad uppfinningsandan och näringsfliten hos andra folk skapat, utan måste göra sin insats af sjelfständig verksamhet i det gemensamma kulturarbetet. Uppammandet af en inhemska konstindustri förutsatte med nödvändighet ett verksamt skydd för mönster och modeller, då endast under tillvaron af ett sådant skydd mönsterritaren och uppfinnaren af modeller kunde påräkna full godtgörelse för sitt arbete och, på sätt motionären erinrat, sporras till nya ansträngningar för att vinna fulländning i sitt yrke. Särskildt för de industriidkare, inom hvilkas verksamhet till följd af bristande kapital någon egentlig arbetsfördelning mången gång icke förekomme, utan mönsterritaren och tillverkaren af den vara, för hvilken mönstret vore afsedt, ofta vore en och samma person, hade frågan om införandet af skydd för mönster och modeller karakteren af en verklig lifsfråga, hvars lösning icke utan väsentlig skada för industrien längre kunde uppskjutas. Man borde vidare ihågkomma, att ett internationellt mönsterskydd ingalunda, såsom man befarat, uteslöte möjligheten för de inhemska industriidkarne att för sina tillverkningar fortfarande använda utländska förebilder. Hinder härför mötte endast i det fall att dessa vore här i riket skyddade, men det kunde ej gerna antagas, att utländska mönster skulle till så stor omfattning härstädes inregistreras, att icke äfven de industrigrenar, hvilka måste i sin tillverkning följa snabbt växande utländska moder, fortfarande skulle beredas tillräckligt tillfälle att förse sig med nödiga förebilder från utlandet, hvadan de i sådant hänseende uttalade farhågorna syntes icke obetydligt öfverdrifna. Hvad slutligen vidkomme påståendet att, då förändrade förhållanden icke in-

trädt sedan åtgärder till frågans lösning senast företogos, härmed syntes kunna utan våda ännu någon tid anstå, jäfvades detta påstående af senaste tiders erfarenhet, som uppvisade en snabb utveckling särskildt inom konst-industrien, hvarjemte det icke borde vara obekant, att inom vår land på sista tiden höjts allt flere röster för införandet af ett allmänt mönsterskydd, och att intresset för en snar lösning af frågan vore synnerligen stegradt.

För egen del anser utskottet, i öfverensstämmelse med hvad som uttalades af 1887 års lagutskott, att anspråket på skydd för industriella mönster och modeller ingalunda saknar berättigande, utan hvilat på en riktig princip, men håller jemväl före, att vid en lagstiftningsåtgärd af ifrågavarande beskaffenhet hänsyn måste tagas äfven till andra mera tillfälliga omständigheter, som kunna lägga hinder i vägen för principens genomförande; och får utskottet i sistnämnda hänseende hänvisa till här ofvan anförda mot motionärens förslag framställda erinringar. Dessa erinringar synas dock, på grund af hvad å andra sidan blifvit anfördt, icke böra tillerkännas sådan afgörande vikt, att allt vidare arbete på den föreliggande lagstiftningsfrågans lösning bör afstanna. Vid sådant förhållande och då uttalandena i ämnet inför utskottet gifva anledning antaga, att en ytterligare utredning rörande de förhållanden, som inverka på frågans bedömande, är af behof påkallad, får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville, i anledning af ifrågavarande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa förnyad utredning i fråga om behofvet och lämpligheten af att införa skydd för industriella mönster och modeller samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag till författning i ämnet, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Stockholm den 4 april 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Reservation

af herr *Claëson*, som yttrade: »För min del finner jag de skäl, hvilka af industriidkare blifvit så väl 1887 som vid innevarande riksdag för lagutskottet framlagda till stöd för den mening att det ifrågasatta skyddets införande i vårt land skulle i högre grad vålla olägenheter än gagn, särskildt för de mindre industriidkarne, väga tyngre än hvad som blifvit andraget i motsatt riktning. Vid sådant förhållande och då jag på grund deraf antager, att, om Kongl. Maj:t af Riksdagens skrifvelse föranledes att å nyo framlägga lagstiftningsförslag, liknande det af 1887 eller med vidsträcktare omfattning, så kraftiga röster skola höjas mot förslaget, att det ej vinner båda kamrarnes godkännande, samt Kongl. Maj:t, som redan låtit verkställa grundlig utredning i ämnet, icke lär underlåta, om sådant af dem, hvilka saken närmast angår, med någorlunda stor enighet begäres hos Kongl. Maj:t, att låta företaga den vidare utredning, som kan anses vara af nöden, och att till Riksdagen framkomma med det förslag, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning, anser jag lagutskottet sakna skäl att tillstyrka Riksdagen att nu ingå till Kongl. Maj:t med någon framställning i berörda syfte.»

Härjemte har herr *L. O. Larsson* begärt få antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
